

Dragi osmošolci,

Življenje nam je spet pokazalo, da še vedno obstajajo situacije, ki so nepričakovane. Tudi tokrat je tako. Življenjske okoliščine so se spremenile – zelo hitro in zelo drastično. Upam, da ste se organizirali doma in da iz dane situacije naredite najboljše. Verjemite, da iz vsake take življenjske izkušnje pridemo močnejši in samozavestnejši.

Pouk na daljavo je za vse nekaj novega – tako za nas kot za vas. To spet dokazuje, da se celo življenje učimo in dobro je tako.

Zdaj pa h konkretnemu delu za teden, ki je pred nami. Zadnji dan pouka, 13. 3. 2020, sem vam posredovala kopije za delo doma na temo odvisniki, kar bomo delno uporabljali. Nekaj časa bomo posvetili branju literarnih del in pisnemu sporočanju.

Če naletite na težave, mi, prosim, sporočite na moj e-mail, ki sem vam ga posredovala 13. 3.. Za vsak primer ga še enkrat objavim: jolanda.lazar@guest.arnes.si

Ko se vrnemo v šolo, bomo preverili, dopolnili, razložili in popravili morebitne napake.

In sedaj na konkretno delo v trenutnem tednu.

Torek, 24. 3. 2020 (1 ura)

Sreda, 25. 3. 2020 (1 ura)

O zloženi povedi smo se že pogovarjali, sedaj pa si bomo ogledali, kako lahko povezujemo stavke v zloženo poved. Dve uri SLJ bomo posvetili osebkovemu odvisniku.

Temeljito si preberite navodila in razlago. Vaje delajte v zvezkih. Dodane so tudi rešitve. Prosim vas, da jih uporabite resnično le za preverbo po končanem delu.

Če naletite na kakršnokoli težavo, mi, prosim, napišite e-pošto.

1. VRSTE ODVISNIKOV

Odvisnik je pravzaprav stavčni člen, izražen stavčno.
Glavni stavek analiziramo (določimo stavčne člene), odvisnik pa označimo tako kot stavčni člen, ki ga odvisnik nadomešča. Vezniško besedo obkrožimo.

OSEBKOV ODVISNIK (os. odv.; S/s)

Stavčni člen – osebek – lahko razvijemo v stavek; novo tvorbo imenujemo osebkov odvisnik.

Primer

Prijazen človek je povsod lepo sprejet.

Kdo ali kaj je sprejet?

Sedaj je treba iz osebkov narediti osebkov odvisnik. Kako to storiti?

1. Osebkov odvisnik uvaja **vezniška beseda, zaimek ali členek**; da, ali (če), kdor, kar, ki ... Izberemo najbolj ustreznega, npr. *kdor*.
2. Izberemo **osebno glagolsko obliko**, ki se smiselno/pomensko navezuje na povedek, npr. *je prijazen*.
3. Povežemo **sestavne dele odvisnika s preostalim delom stavka** in dobimo **dvostavno poved**. Med odvisnim in glavnim stavkom **zapišemo vejico**. Osebek iz zgornjega primera pretvorimo in dobimo:

(Kdor) je prijazen, je povsod lepo sprejet.

Lahko bi sicer zapisali *Kdor je prijazen človek*, vendar je beseda človek odveč.

Še nekaj osebkovih odvisnikov:

Kdor ve, naj pove. – Zanima me, *kaj si misliš*. – Ni mogoče, *da bi prišel*.

V uvodnem razdelku o podredju je zapisano, da se po odvisnem stavku lahko vedno vprašamo z **vprašalnico + nadrednim/glavnim stavkom**. Po osebkovem odvisniku se vprašujemo z **vprašalnico kdo ali kaj + nadrednim stavkom**.

V našem primeru bi se vprašali:

Kdo ali kaj je povsod lepo sprejet? – *Kdor je prijazen* (odgovor mora dati odvisnik v celoti, ne le njegov del).

Ali lahko odvisnik pretvorimo v **navaden stavčni člen**? – **Seveda**. Pot spreminjanja je obratna kot pri tvorbi odvisnika: izpustimo vezniško besedo, namesto osebne glagolske oblike poiščemo ustrezen samostalnik/samostalniško besedno zvezo. Vejice ni, saj je poved enostavna. Pretvorbe zgornjih primerov:

Vedež naj pove. – Zanima me tvoje mišljenje. – Njegov prihod ni mogoč.

Zgodi se, da smo v dvomu, ali je odvisnik osebkov ali ne (je predmetni). Vedno se vprašujemo s celo vprašalnico, to je **kdo ali kaj**. Če še vedno dvomimo, odvisnik pretvorimo v navaden stavčni člen in ga določimo.

Povzetek

Osebkov odvisnik je v stavek razvit osebek.
Po njem se sprašujemo **kdo ali kaj + glavni/nadredni stavek**.
Osebkov odvisnik uvajajo besede, kot so: *kdor, kar, da, ali*.
Pove, kdo je vršilec dejanja/nosilec stanja glavnega stavka.
Glavni in odvisni stavki so ločeni z vejico.

Sedaj pa k vajam – vaja dela mojstra, mar ne?

VAJE

1. Pretvori osebek v osebkov odvisnik:

Lenuh sam sebi čas krade. – Tvoje vabilo me je razveselilo. – Moje darilo bo prispelo

po pošti. – Pridni ima vedno dovolj dela. – Delavec zasluži plačilo. – Mačji rod rad lovi miši. – Znanje pripada človeku.

2. Osebkov odvisnik pretvori v osebek:

Kdor je resnicoljuben, si ne maši ušes. – Kar je dano, je v zlati zemlji zakopano. – Kar je dobro, se samo hvali. – Vsem je znano, kdo je osvajal Ameriko. – Razveselilo ga je, da so ga prisrčno sprejeli. – Kdor je prvi, je prvak. – Kdaj bo letalo pristalo, ni bilo natančno napovedano.

3. Pregovore dopolni z osebkovim odvisnikom:

_____, naj ne je.
_____, se v križe položi.
_____, mu kruha ostaja.
_____, ima v nogah.
_____, dočaka.
_____, tudi krade.
_____, dvakrat da.

4. Dopolni z osebkovim odvisnikom:

_____, nizko pade. – _____, najde povsod dosti dela. –
_____, se nikogar ne boji. – _____, se ne boji govoriti
resnice. – _____, jo bo poiskal.

5. Ustrezno podčrtaj osebkov odvisnik:

Videlo se je, da to ni potrebno. – Kdor je to storil, naj se javi sam. – Ni vse zlato, kar se sveti. – Kdor ne zmore tolikšnega napora, naj pove. – Kdor prvi pride, prvi melje. – Nemogoče je, da so spremenili pot. – Zanimivo je, da človeška ribica živi le pri nas.

Vezniške besede so: da, Kdor, Kdor, Kdor, Kdor, da.

5. Osebkovi odvisniki so: da to ni potrebno, Kdor je to storil, kar se sveti, Kdor ne zmore tolikšnega napora, Kdor prvi pride, da človeška ribica živi le pri nas.
4. Osebkovi odvisniki so različni, npr.: Kdor visoko leta, Kdor je priden, Kdor je pošten, Kdor ne laže, Kdor je izgubil resnico.
3. Kdor ne dela, Katera se omozi, Kdor zgovodaj vsaja, Kdor nima v glavi, Kdor čaka, Kdor laže, Kdor hitro da.
2. Resnicoljubnez si ne maši ušes. – Podarjeno je v zlati zemlji zakopano. – Dobro se samo hvali. – Osvajalci Amerike so vsem znani. – Raveslll ga je prisrčen sprejem. – Prvi je prvak. – Prilrod letala ni bil natančno napovedan.
1. Kdor je len, sam sebi čas krade. – Razveselilo me je, da si me povabil. – Kar sem daroval, bo prispelo po pošti. – Kdor je priden, ima vedno dovolj dela. – Kdor dela, zasluži plačilo. – Kdor je mačjega rodu, rad lovi miši. – Kar znamo, pripada človeku.

REŠITVE